

Handelspolicy

Antagen av Kommunfullmäktige/2014

Antagen av: Kommunfullmäktige 2014-06-16, § 112	Dokumentnamn: Handelspolicy Örnsköldsvik	Ärendebeteckning: Kst/2014:134 Handelsstrategi
Dokumentägare: Chef Tillväxtavdelning/klf	Dokumentansvarig: Näringslivschef	Publiceras: www.ornskoldsvik.se
Ersätter dokument:	Revideras:	Utvärderas:

Bakgrund

De senaste åren har Örnsköldsvik genomgått många stora förändringar. Några exempel på offentliga och privata initiativ är Botniabanan, större byggnadsprojekt så som Oscargallerian, Fjällräven Center, Elite hotell och satsningar på stora evenemang.

Örnsköldsvik är den starkaste handelskommunen i Höga kusten och längs kuststräckan mellan Sundsvall och Umeå. Handeln skapar arbetstillfällen och ger invånarna tillgång till ett varierat och tillgängligt utbud. Den är också en av flera viktiga parametrar för hur kommunen upplevs av besökare.

Avsikten med policyn är att skapa förutsättningar för handeln att växa genom tydliga riktlinjer, bättre infrastruktur och tillgänglighet. Det finns redan idag ett väl fungerande samarbete kring centrumhandeln genom Centrum i samverkan, Cesam, ett bolag som bildades i slutet av 90-talet.

Senare års handelsetableringar i centralorten har till stor del skett på industriområden och hittills oplanerade handelsområden, vilket har lett till eftersläpningar i infrastrukturen och att till exempelvis handel hamnat på återvändsgator. Handelns betydelse för staden och kunskapen om vad som gör ett område attraktivt gör det nödvändigt att ta fram en strategi för handeln.

Övergripande ambition

Kommunen vill medverka till nya etableringar av handel både i stadskärnan och i det externa handelsområdet norr om staden. Det är viktigt att etableringarna sker på de platser som är bäst lämpade för olika typer av handel, se avsnittet Lokalisering av handel. De ska också bekvämt och säkert kunna nås av olika konsumentgrupper, även de som inte har tillgång till bil. Detta åstadkoms bland annat genom att det externa handelsområdet är tillgängligt för gående, cyklister och kollektivtrafik samt genom att anpassa kollektivtrafiken och hållplatsernas placering i centrum till handel och annan service.

Avgränsningar

Handelspolicyn avser hela Örnsköldsviks kommun med fokus på stadskärnan och Norra handelsområdet (I Översiktsplan kallat Norra industriområdet) som stäcker sig från Norra station till Arnäsvall och innehåller delområdena Norra station, Entré Norr (Terminalvägen, Hästmarksvägen) och Arnäs. Se karta på sidan 4.

Inriktningsmål

Kommunens övergripande vision till 2015 är:

”Möjligheternas Örnsköldsvik, en hållbar och tillgänglig kommun i världsklass – att leva och arbeta i och att besöka.”

De inriktningsmål vi arbetar med inom handeln för att uppfylla visionen är:

- Vi ska bevara en stark cityhandel och samtidigt skapa plats för en kompletterande externhandel.
- Örnsköldsviks centrum ska vara den självklara handelsplatsen i Höga Kusten.
- Vi ska ha en livfull sammanhållen stadskärna som fyller en social funktion som mötesplats.
- Det ska finnas ett bra utbud av upplevelser i form av kultur, caféer, restauranger och aktiviteter i staden.
- Servicepunkterna ska vara den givna mötesplatsen på landsbygden.
- Stratgin ska följa de mål för handeln som löpande sätts av Cesam.
- Vi ska utnyttja de fördelar som närheten till havet och järnvägen innebär.
- Entré Norr och Norra handelsområdet är prioriterade områden för extern handel, och bör göras tillgängliga genom en ny trafiklösning.
- Långsiktigt bör kommunen fortsätta att förfoga över mark i de utpekade externa handelsområdena.

Lokalisering av handel

Nedan visas kommunens ställningstaganden för lokalisering av handel. En viktig del för att nå målen är att handel placeras på den plats som är bäst lämpad för olika typer av etableringar.

Lokalisering av dagligvaruhandel

Dagligvaruhandeln ska i första hand ligga nära bostadsområden eller i centrum som har god tillgänglighet. I andra hand ska centrumnära lägen eftersträvas för att minimera transportarbetet. Externa köpcentrum ska undvikas eftersom det bryter mot kommunens arbete för god tillgänglighet och en bättre miljö.

- Centrum
- Centrumnära, t.ex. Framnäsudden, Viktoriaesplanaden, Inre hamnen
- Halvexternt, t.ex. Norra station
- Stadsdels- och tätortscentrum eller bostadsnära lägen
- Landsbygd/servicepunkter

Lokalisering av sällanköpsvaror

För sällanköpsvaruhandeln anges olika riktlinjer beroende på om den är skrymmande eller ej. Den externa volymhandeln ska vara ett komplement till centrumhandeln. Det prioriterade området för extern handel är Norra handelsområdet med sina delområden. Kommunen avser inte uppmuntra etablering av ytterligare externa handelsområden och inte heller externa gallerior för sällanköpsvaror som inte är skrymmande.

Handel som inte är volymhandel

- Centrum
- Stadsdels- och tätortscentrum

Volymhandel

- Externt område, t.ex. Arnäs
- Halvexternt, t.ex. Norra station, norra sidan av Terminalvägen
- Tätortcentrum

Tillgänglighet

All form av extern handel leder idag till ökad bilanvändning, dyrbar utbyggnad av infrastruktur och till viss del sämre tillgänglighet för unga, äldre och andra som inte har tillgång till bil. Det kan få sociala konsekvenser i form av ökad segregation. Däremot fungerar externhandel bra till den volymhandel som av utrymmes- och hanteringskäl inte passar i centrum. Men det finns också många fall där volymhandeln säljer varor som inte är skrymmande. Trygga gång- och cykelvägar bör därför byggas till områden för handel. Särskilt viktigt är detta inom områden där det också kan bli aktuellt med etablering av dagligvaruhandel. Kommunen måste se till att gatunätet utformas så att förutsättningarna för kollektivtrafik i området blir så bra som möjligt.

Handel i Örnsköldsvik

Centrumhandeln är stark i Örnsköldsvik med ett brett utbud och många nischade butiker. Som komplement till kedjebutiker blir de nischade butikerna unika och dragare för andra butiker. Det är en av styrkorna i Örnsköldsviks centrum. På senare år har handeln i centrum kompletterats med flera externa etableringar i det som i översiktsplaneringen kallas för Norra industriområdet. Dessa båda handelsområdena har olika karaktär, i centrum samsas dagligvarubutiker och icke-skrymmande sällanköpsvaror och i Norra industriområdet finns i huvudsak volymhandel med inslag av dagligvaruhandel i de mer halvexterna delarna. Ortsborna handlar oftast lokalt men det är relativt få från omkringliggande kommuner som väljer att resa till Örnsköldsvik för att handla.

Dagligvaruhandeln tar hand om köpkraften

Örnsköldsviks dagligvaruhandel har ett försäljningsindex på 103 (2012), det betyder att handeln i stort överensstämmer med köpkraften hos invånarna. Grannstäderna Sundsvall och Umeå har ett index på 101 respektive 100 för dagligvaror och jämförelseindex för liknande kommuner (Större städer, definition enligt SKL) är 101.

Utrymme för ny sällanköpsvaruhandel

Försäljningsindex för sällanköpsvaruhandeln i Örnsköldsvik ligger på 87, att jämföra med Sundsvall som har ett index på 167 och Umeå som ligger på 114 (2012). Det innebär i praktiken att boende i Örnsköldsvik väljer att handla till viss del på andra håll. Både Sundsvall och Umeå har istället kraftiga inflöden av handel. Jämförelseindex för liknande kommuner (Större städer) är 120. De närliggande kommunerna Kramfors, Nordmaling och Sollefteå utgör tillsammans med Örnsköldsvik det totala upptagningsområdet.

Prisad för Årets stadskärna dubbelt upp

I slutet av 90-talet påbörjades ett arbete för att utveckla stadskärnan i Örnsköldsvik. Nettoutflödet av handel var då stort och utbudet av handel och restauranger fick låga betyg i besöksundersökningar. Fastighetsägare, kommun och näringsidkare gick då samman inom organisationen Cesam. Arbetet har lett till ökad trivsel och handel i centrum och att Örnsköldsvik fått utmärkelsen Årets stadskärna två gånger under en tioårsperiod, 2001 och 2008. Utmärkelsen delas ut av föreningen Svenska Stadskärnor till den svenska stad som under de närmaste föregående åren gjort störst framsteg i sin förnyelse av centrum genom samarbete mellan både privata och offentliga aktörer. Priserna är kvitton på att långsiktigt och strategiskt arbete lönar sig.

Handel på landet

Landsbygdens varuförsörjning är en viktig del i Örnsköldsviks konsekventa arbete för en levande landsbygd. För att se till att även den som bor på landet ska ha tillgång till dagligvaror upprättar kommunen uppdragsavtal med servicepunkter. En servicepunkt är en mötesplats för den som bor på eller besöker landsbygden och den erbjuder förutom handel även internetuppkoppling, café med mera. Genom ett uppdragsavtal med kommunen erhåller en butik eller en mack en ersättning som baseras på de tjänster de utför. Mottot och projektet ”Bygd och stad i balans” gjorde att Örnsköldsvik utsågs till Årets kommun 2012 av *Hela Sverige ska leva*.

Handel på nätet

E-handeln växer markant men utgör ändå enbart fem till sex procent av den totala detaljhandeln. En knapp fjärdedel av svenskarna handlar minst en gång per månad och 85 procent någon gång per år. Personer på landsbygden handlar mest. Eftersom Örnsköldsviks kommun har en stor landsbygd där en tredjedel av invånarna bor på landet är det troligt att många i området handlar på nätet. E-handeln väntas om-sätta drygt 37 miljarder 2013 jämfört med knappt 5 miljarder 2003.

Definitioner

Dagligvaruhandel: Varor som fyller konsumentens dagliga behov, till exempel livsmedel, drycker, tobak, hygienartiklar, sjukvårdsartiklar och tidningar.

Sällanköpsvaruhandel: Sällanköpshandeln kan delas in i icke-skrymmande (urvalshandel) och skrymmande handel. Till den icke-skrymmande handeln räknas till exempel kläder och skor, ur, guld och optik och fritidsvaror. Med skrymmande varor menas till exempel möbler och byggvaror.

Urvalshandel: Detta är varor som du kan bära med dig från butiken. Denna typ av sällanköpshandel är väl lämpad att finnas i stadskärnan.

Skrymmande varor: Varor som inte kan tas med på cykeln eller bussen och som har stort ytkrav per försald enhet, till exempel bilar, båtar, möbler, maskiner, byggvaror, järn, vitvaror, färg, radio/TV.

Volymhandel: Denna typ av handel kan ligga i externt eller halvexternt läge, d.v.s. med anknytning till staden och dess kommunikationer, men ändå med utrymme för de stora ytor som krävs för denna handel.

Handelsindex: Relationen mellan verklig omsättning och köpkraft. Ett värde över 100 innebär att handeln i regionen omsätter mer än vad som motiveras av den egna befolkningen och ett värde som understiger 100 betyder att handel som skulle kunna ske i kommunen sker någon annanstans.

Jämförelseindex: Ett genomsnittsindex för respektive kommungrupp. Dessa index kan ställas mot kommunens försäljningsindex så att det går att jämföra den egna kommunens index med andra jämförbara kommuners index.

Extern handel: Områden utanför stadsdels- eller tätortscentrum som inte klassas som bostadsnära handel.

Tätortcentrum: Till exempel Gullänget, Själevad, Sund. Minst 200 invånare och högst 200 meter mellan husen.

Servicepunkt: En mötesplats för den som bor på eller besöker landsbygden och som erbjuder handel, internetuppkoppling, café med mera.

Gångfartsgata: Fordon och gångare delar på utrymmet, men trafiken sker på de gåendes villkor. Bilisterna måste anpassa sig till gångarna.